

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 1, מניחים יסודות, חותמו של הקב"ה אמת
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

1. חותמו של הקב"ה אמת

מניחים יסודות
 שכבה צעירה

הרציונאל

"בחור צעיר וקצת חצוף בא פעם לרב צבי יהודה ותוך כדי שיחה אמר בהתרסה: "אני לא דתי". חייך אליו הרב ושאל אותו: "מה זה דתי?" ענה הבחור: "דתי זה ללכת לבית הכנסת, לחבוש כיפה, ללבוש ציצית ולשמור שבת". השיב הרב בחיוך: "לא זה דתי, דתי זה להיות ישר" (ברכה לוי, "הוא היה אומר" הוצאת מהות, בתי מדרש למורים).

אחת המידות היסודיות ביותר שעליה העולם מתקיים היא מידת האמת (אבות א', י"ח). הדרכות רבות מובאות בתורה ביחס לחובה לומר אמת ולהתרחק מהשקר. התורה מלמדת את האדם להיות טוב וישר, ומידות אלו של האדם הן הבסיס לקיום המצוות.

אמרו חז"ל (שבת נ"ה, ע"א): "חותמו של הקב"ה אמת". הקב"ה חותם כביכול את שמו במידת האמת שמהווה בסיס לחיי התורה ולמצוות כולן.

בשיעור הזה נפגיש את התלמידים עם דברי חז"ל כי "חותמו של הקב"ה אמת" ונלמד על יסודותיה של מידת האמת כבסיס למצוות כולן.

המטרות

- התלמידים יבינו את דברי חז"ל: "חותמו של הקב"ה אמת".
- התלמידים ילמדו כי מידת האמת היא בסיס לכל המצוות.

מבנה השיעור

- פתיחה: חותמת וחתומה (מליאה)
- שלב א': החותמת שלי (עבודה יחידנית ומליאה)
- שלב ב': מה כתוב על החותמת של הקב"ה? (מליאה)
- סיכום: חותמים באמת (עבודה יחידנית ומליאה)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם בהגדלה תמונת חותמת עתיקה (נספח 1) או להביא ציוד מתאים להקרנת הסרטון.
- יש להביא חומרים להכנת חותמות (חמר, פלסטלינה בצבעים שונים).
- יש להכין את כרטיס החתימות לתלייה על הלוח (נספח 2).
- יש להכין כרזה: "חותמו של הקב"ה אמת" (נספח 3).

מהלך השיעור

פתיחה: חותמת וחתומה (מליאה)

בע"ה
יושר ואמת, שכבה צעירה
שיעור 1, מניחים יסודות, חותמו של הקב"ה אמת
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נציג בפני הכיתה תמונת חותמת עתיקה (נספח 1) ונסביר על החותמת:
<http://www.stamp2go.co.il/Hotamot-Ishiyot.htm>
- אפשרות נוספת: נצפה בסרטון המסביר על החותמות בעת העתיקה (באדיבות מוזיאון המקרא) <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=21430>
- נסביר שגם היום משתמשים בחותמות: יש חותמות לרופאים, לעורכי דין, לבעלי עסקים ועוד. כל אחד יכול ללכת ולעצב לעצמו חותמת כפי שהוא רוצה להציג את עצמו וכפי שהוא מעוניין שיכירו אותו.
- ולמי שאין חותמת? היום כשכולם יודעים לקרוא ולכתוב ולכל אחד יש כלי כתיבה רובנו משתמשים בחתימה.
- נשאל את התלמידים: האם יש לכם חתימה?
נזמין מתנדבים ללוח כדי להראות את חתימתם. אפשר שהמורה יראה את חתימתו.
- נברר למה משמשות החתימה והחותמת. החתימה בעצם אומרת: "אני מסכים למה שכתוב". זה יכול להיות אישור הורים עבור טיול, חתימה על פתק שחרור או כל דבר אחר.
- נסביר שכאשר אדם פותח חשבון בבנק, הפקיד מצלם למחשב את החתימה שלו כמה פעמים כדי שהמחשב יכיר את החתימה וכדי שאף אחד לא יזייף במקומו חתימה אחרת (אפשר להדגים זאת על צ'ק ולהראות את המקום שצריך לחתום בו. נסביר שאי אפשר להשתמש בצ'ק לא חתום כי זה מלמד שאין הסכמה על הצ'ק). החתימה משמשת כהוכחה, לכן אומנים חותמים מתחת ליצירות שלהם כדי להוכיח שהם יצרו את היצירה.

שלב א': החותמת שלי (עבודה יחידנית ומליאה)

- נאמר: תארו לעצמכם שאתם אנשים חשובים מאוד, בני מלכים של התקופה הקדומה. אתם רוצים לעצב לעצמכם חותמת כדי שיכירו אתכם, משהו שמיוחד לכם או מאפיין אתכם.
- נשאל את התלמידים: מה הייתם מציירים או כותבים על החותמת? נאזין לתשובות.
- נציג כמה סוגי חתימות (נספח 2) ונראה כי החותמת מאפיינת את בעל החותמת. אפשר לקיים דיון קצר: מה מאפיין את אושרית?
- נחלק לכל תלמיד מעט חמר, פלסטלינה או כל חומר מתאים אחר ונבקש לחרוט: שם התלמיד או חתימה, ומשהו שמאפיין אותו.
- נקצה זמן ליצירה ולאחר מכן נבחר נציגים שיסבירו מה ציירו ומדוע.
- נניח את היצירות בצד לשלב הסיכום.

שלב ב': מה כתוב על החותמת של הקב"ה? (מליאה)

- נאמר: חכמים מלמדים כי גם לקב"ה יש חותמת. מה לדעתכם כתוב על החותמת שלו? נאזין לתשובות.
- נספר: כששמעו כולם שהקב"ה מחפש חותמת התקבצו ובאו תחת כיסא הכבוד. כל אחד רצה לשכנע את הקב"ה מדוע צריך לבחור דווקא בו. בא החסד ואמר: "בלעדיי אין העולם יכול

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 1, מניחים יסודות, חותמו של הקב"ה אמת
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

לעמוד, כי העולם קיים על החסד". באה טהרת הלשון ואמרה: "בלעדי כל היום היו מדברים לשון הרע", באה הענווה ואמרה: "בלעדי כולם היו גאים", וכך התקבצו עוד תכונות ומידות חשובות ונעלות וביקשו להיות חותמו של הקב"ה.

- נשאל: במי לדעתכם בחר הקב"ה?
- נאמר שהסיפור הבא יענה על השאלה מה כתוב בחותמו של ה'.
- נספר:

היה הַיָּה מלך חכם וטוב, אך לא היו לו בנים שיוכלו למלוך אחריו. חיפש המלך נער שיהיה קרוב אליו, חכם, יפה וגיבור, מישהו שלמלך ידע לעזור, מישהו שאפשר לסמוך עליו, מישהו שיגדל להיות מלך אחריו.

הסתובבו עבדי המלך ברחבי הממלכה ואספו מבתי הספר ומתלמודי התורה נערים חכמים ונבונים, יפים וגיבורים. אחר כך ערכו מבחנים קשים לכל הנערים שנאספו, ומתוך כולם נבחרו שלושה נערים שהיו הכי מוצלחים בכל הממלכה.

כעת הובאו הנערים אל המלך אל השלב האחרון - המבחן של המלך. האחד שייבחר יהיה המלך הבא!

הנערים הנרגשים התכוננו ליום הבחינה הגדולה והקשה מכולן, אך להפתעתם המבחן לא היה קשה כלל וכלל! הם לא נשאלו שאלות קשות ולא נדרשו להראות תרגילים מסובכים ומסוכנים, ההיפך – המבחן של המלך היה קל. כל אחד קיבל עציץ, והמלך אמר: "זרעתי כאן זרע. לכו הביתה, השקו אותו בכל יום, ובעוד שלושה חודשים ניפגש. הנער שהעציץ שלו יצמיח את הפרח הכי יפה - יהיה לי למשנה".

עברו שלושה חודשים. חזרו הנערים לארמון המלוכה ובידיהם עציצים. שניים מהנערים עמדו גאים לנוכח הפרחים המרהיבים שגדלו בעציץ שלהם. הם היו במתח גדול - הפרח של מי מהם ימצא חן בעיני המלך?

הנער השלישי עמד בפינה, מבויש. הזרע שלו לא הצמיח דבר.

פנה המלך לנערים וביקש: "ספרו לי כיצד ביצעתם את המשימה".

ענה האחד: "כל בוקר קמתי באשמורת ראשונה והשקתי את העציץ המלכותי, והנה התוצאה: פרח מרהיב!"

ענה השני: "אני השקיתי ואף הוצאתי את העציץ לאור השמש, התמדתי ועמלתי, והנה הפרח שלי מרהיב ביופיו!"

ענה הנער השלישי במבוכה: "גם אני השקיתי את העציץ המלכותי, אף הוצאתי אותו לאור השמש. בכל יום נשאתי תפילה מיוחדת שהעציץ יפרח, אך כלום לא קרה - לא הצלחתי במשימה!"

או אז אורו פניו של המלך. הוא ניגש אל הנער השלישי ולתדהמת כולם חבש כתר זהב לראשו. הוציא המלך את הזרע שהטמין מתוך העציץ הריק והראה אותו לעיני כולם: הזרע היה מבושל.

הפעם היו אלה שני הנערים הראשונים שהרכינו ראשם בבושה. כעת התגלתה התרמית לעיני כולם. זרע מבושל אינו יכול להצמיח דבר.

- נשאל: מה רצה המלך לבדוק? האם המלך באמת חפץ בפרחים יפים?

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 1, מניחים יסודות, חותמו של הקב"ה אמת
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נדגיש שהמלך בדק את היושר של הנערים, האם הם אנשי אמת. הוא לא חפץ בפרחים, כאלה יש לו בשפע בארמון.
- נשאל: מה עשו שני הנערים כשראו שהעציץ לא מצמיח דבר? (הוציאו את הזרעים ושמנו במקומם אחרים).
- נדון: כיצד למד המלך על יושרו של הנער השלישי? (הנער השלישי בדק בכל יום את העציץ. הוא לא הבין: מדוע העציץ לא צומח? ייתכן שהיה עצוב מאוד כשחשב שלא יזכה בתפקיד המלוכה, אך הוא דבק במידת האמת ולא החליף את הזרע בשום פנים).
- נשאל את התלמידים: מה לדעתכם כתוב בחותמו של ה'?
- נאמר את דברי חז"ל: "חותמו של הקב"ה אמת".
- הרחבה:
 - אפשר ללמוד זאת גם מהמילה "אמת" שבקריאת שמע של תפילת שחרית. המילה "אמת" צמודה למילים: "אני ה' אלוקיכם". נסביר לתלמידים שה' כביכול חותם: "אני ה' אלוקיכם אמת", כמו בחותמת בשר ודם שיש בה שם וסמל.
 - למדנו שהאומן מטביע חתימה במה שהוא יוצר. גם כשהקב"ה ברא את העולם הוא הטביע את החתימה "אמת". בתחילת סיפור בריאת העולם (בראשית א') מוסתרת בסופי תיבות המילה אמת: "בראשית ברא אלוקים את", ובסיום תיאור הבריאה שוב מוסתרת המילה אמת בסופי התיבות: "אשר ברא אלוקים לעשות". היוצר הגדול מטביע את חותמו אמת בבריאה.
- נשאל: מדוע מידת האמת חשובה כל כך למלך? (המלך חיפש מישהו שאפשר לסמוך עליו, שיהיה נאמן, שאפשר לבטוח בו. באדם אמיתי אפשר לבטוח. לא די בחכמה ובגבורה, אדם צריך להיות נאמן וישר. האמת קודמת לכל התכונות האחרות)
- נסכם ונאמר: המלך חפץ בנער שיהיה אמיתי, שלא ירמה וישקר. גם הקב"ה חפץ שנהיה אמיתיים, שננהג ביושר זה עם זה ושלא נרמה ונשקר. ה' אמת וגם אנחנו נלך בדרכיו ונהיה אמיתיים.
- הרחבה: נספר את הסיפור על הרב צבי יהודה (ראו רציונאל) ונדון:
 - למה התכוון הרב כשאמר שדתי זה לא ללכת לבית הכנסת, לחבוש כיפה וכדומה אלא דתי זה להיות ישר?
 - נסכם: היושר הוא בסיס לכל מצוות התורה. התורה מלמדת את האדם קודם כל להיות טוב וישר. כל שאר המצוות משפיעות את פעולתן הברוכה רק אחרי שהבסיס קיים - היושר והאמת. אם חס ושלוש אדם שאינו טוב וישר מקיים את המצוות, אז המצוות משפיעות לרעה (כמו במשל עם הזרע: אילו היה נבחר מלך שהוא חכם, נבון וגיבור אך לא היה ישר וטוב - הוא היה משתמש בכל התכונות הללו כדי להשיג עוד כסף ושלטון וכדי להזיק למלך ולנתינים).

סיכום: חותמים באמת (עבודה יחידנית ומליאה)

בע"ה
יושר ואמת, שכבה צעירה
שיעור 1, מניחים יסודות, חותמו של הקב"ה אמת
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נחלק לכל תלמיד עוד חמר או פלסטלינה ונבקש מהם ליצור את חותמו של ה' (לחרוט את המילה "אמת" על גבי החומר).
- נבקש מכל תלמיד להצמיד את החותמת שלו לחותם "אמת" של ה', כך שתיווצר חותמת משני הצדדים.
- נאמר: חותמת זו תזכיר לנו ללכת בדרכיו של ה' ולהיות אמיתיים.
- נעביר בין התלמידים כרזה שכתוב בה "חותמו של הקב"ה אמת" (נספח 3), ונבקש מכל תלמיד לחתום. נתלה את הכרזה בסביבת הלמידה.

נספח 1: תמונת חותמת עתיקה

נספח 2: כרטיס חותמות

